

STRĂLUCITE FAPTE DE ARME SĂVÎRȘITE DE MILITARI ROMĂNI DIN REGIMENTUL 2 VÎNĂTORI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL, ÎN BĂTĂLIA DE LA MĂRĂȘTI (IULIE 1917)

MIA MARIA GIURAN, VALERIU A. GIURAN

În primul război mondial, „ostașii români, animați de dorința arzătoare de a elibera pe frații lor de sub dominația străină, n-au precupețit nici un efort, nici un sacrificiu și au dat dovadă de eroism și vitejie în situațiile excepționale de grele în care au fost puși“¹.

2. În Moldova, „în tot cursul iernii și primăverii anului 1917, paralel cu procesul de reorganizare și înzestrare a unităților și marilor unități, s-a continuat instruirea trupelor și a cadrelor de comandă“². Astfel, „printr-un suprem efort al întregii națiuni, s-a reușit ca, într-o perioadă relativ scurtă, armata română să-și schimbe complet înfățișarea. Constituită acum din mari unități omogene ca structură, dotare și instruire a efectivelor, dispunând de armament automat modern și în cantități suficiente, precum și de o artilerie puternică, armata română a devenit o forță capabilă să desfășoare operații ofensive și de apărare de mare amploare pe teritoriul național“³.

3. Regimentul 2 Vînători, după ce „se reface, completându-și efectivele și munițiunile, este adus din nou pe poziție la mijlocul lunii februarie, primind sector în munții Vrancei, pe Dealul Alba, în fața satului Mărăști“⁴. Unitatea a desfășurat „o muncă intensă pentru punerea sectorului în bune condițiuni de apărare“⁵. S-a lucrat zi și noapte, „cu cea mai mare asiduitate, cu tot gerul iernii, care încă nu se sfârșise. Nici o piedică, nici o greutate nu stînjenea însuflețirea și răbdarea cu care soldatul român își pregătea sectorul său“⁶.

În „Istoricul acțiunilor din vara anului 1917 ale Regimentului 2 Vînători“⁷ se menționează: „Plînsul fraților subjugați pătrundea pînă dincoace de apa Albei și strîngea inima de durere, atîrînd dorul de război“⁸. Cu ardoare și perseverență, „zi de zi, companiile, pe rînd, și batalioanele trec în spatele frontului, pe Dealul Curmătura, unde fac instrucție de luptă, pentru ca trupa să-și asimileze toate cunoștințele, toată instrucția noilor sisteme de luptă. Din zi și pînă în noapte munceau ofițerii și trupa fără preget“⁹. Iar „nerăbdarea începerii luptei e zugrăvită pe chipul fiecăruia“¹⁰.

4. În Ordinul de Zi dat la 9 iulie 1917 de comandantul Armatei a II-a române, „generalul Alexandru Averescu“¹¹, cu prilejul „declanșării ofensivei de la Mărăști“¹² și adresat ostașilor, se arată că „nici asprimea timpului de iarnă, nici grozăviile boalelor ce ne-au bîntuit, nici oboselile supraomenești la care ați fost supuși nu v-au putut clinti de la datoria sfîntă de apărători ai țării în primejdie. Timp de 6 luni de zile, cu un curaj statornic și cu o vrednicie care se ridică mai presus de orice laudă,

nu numai că ați știut să zădărniciți toate opintirile desperate ale vrăjmașilor, făcând zid cu adevărat voinicesc și de netrecut din piepturile voastre, dar ați putut să vă și refaceți, pregătindu-vă pentru noi eforturi și astăzi sunteți mai tari ca oricând¹³.

În continuarea acestui Ordin de Zi, s-a menționat :

„O S T A Ș I !

A sosit momentul mult așteptat de toată suflarea românească, de voi însă cu bună seamă mai mult decât de oricine, să reluăm lupta, pentru a răsturna zăgazul urcios, dincolo de care se aud gemetele părinților, fraților, copiilor noștri, sub apăsarea vrăjmașului hrăpăreț. Nu uitați că reluăm lupta pentru cea mai dreaptă și mai sfântă cauză : pentru izgonirea contro-pitorilor din căminele noastre¹⁴.

5. Potrivit Ordinului de Operații nr. 124¹⁵, din 9 iulie 1917, artileria noastră a început în această zi bombardamentul „în sectorul ofensiv“¹⁶. A început, astfel, „seria marilor victorii ale armatei române, dovezi grăitoare ale vitalității și tăriei morale a poporului nostru“¹⁷. A început, astfel, „un episod strălucit al luptelor din vara anului 1917, o dovadă grăitoare a creșterii capacității militare a cadrelor de comandă ca și a elanului și vitejiei soldatului român“¹⁸.

Potrivit Ordinului de Operații nr. 1908, dat de Comandantul Armatei a II-a române, s-a precizat linia pe care trebuiau să înainteze „trupele sectorului ofensiv“¹⁹, stabilită anterior „prin ordinul de operațiuni nr. 1038 din 20.VI“²⁰, și s-a dispus că „atacul trebuie să înceapă la ora 4 a.m.“²¹.

În ziua de 11 iulie 1917, „la orele 4, o rachetă albă cu trei stele roșii vestea atacul“²². A fost nu un simplu atac ci un *veritabil moment istoric, plin de semnificație. Era momentul în care ostașii români, reprezentând întreaga noastră națiune, sub faldurile drapelului tricolor, au asaltat forțele inamice crotopitoare.* „Cu baioneta la armă, cu strigăte de ură !, ostașii noștri s-au năpustit asupra liniilor vrăjmașe“²³. A început *Bătălia de la Mărăști, care a marcat nu numai vigoarea armatei române reorganizată ci și intrarea ei într-o acțiune de amploare și repurtarea unei strălucite victorii asupra dușmanului.*

6. *Regimentul 2 Vinători a fost unul din regimentele române care, acționând cu fermitate, competență și eroism, duse pînă la cotele cele mai înalte pentru îndeplinirea misiunilor incredințate, personifică la superlativ atît vitejia militarilor români cît și hotărîrea întregii suflări românești de a alunga forțele vrăjmașe de pe vatra strămoșească, în acel de neuitat an, 1917.*

7. *Derularea succesiunii luptelor în care au fost angajate subunitățile Regimentului 2 Vinători în Bătălia de la Mărăști, începînd din ziua de 11 iulie 1917, relevă impresionanta contribuție, de la ostași la comandant, a întregii unități. Ca un torent viu, de nestăvilît, militarii acestui brav regiment au măturat succesivele rezistențe inamice, eliberînd poziție după poziție, marcînd victoriile de pe aceste locuri cu sînge de eroi.*

La 11 iulie 1917, „ostașii Regimentului 2 Vinători, urmașii eroilor care cu 40 de ani înainte cuceriseră reduta de la Grivița, s-au avîntat cu elan spre pozițiile dușmane“²⁴.

În darea de seamă a Comandamentului Armatei a II-a română „asupra luptelor care au avut loc în ziua de 11 iulie 1917, pe frontul de la Mărăști“²⁵ se menționează : „Regimentul 2 Vinători este cel dintâi care a pornit la asalt, la ora 4. La ora 4,15, acest regiment traversează rețelele de sîrmă prin 2 breșe făcute în dreptul uvrăjelor 114 și 115 și pătrunde în tranșeele inamice, în interiorul cărora s-a încins o luptă crîncenă, corp la corp. Artileria, lungind tirul, a barat atît intervenția rezervelor cît și retragerea luptătorilor rămași în lucrări. Lupta pentru curățirea tranșeelor a durat două ore. Aci, vînătorii au dat probă de curaj și eroism în cel mai înalt grad. La ora 6,30, regimentul reia înaintarea. La ora 9,30, el pune stăpînire pe Dealul Teișului. La ora 14,15, regimentul începe din nou mișcarea înainte, pentru a respinge inamicul, care se oprise pe dealul Cotul Roșca și Dealul Viei. La ora 19, Regimentul 2 Vinători ocupă înălțimile de la nord, la Ciurucul, de la cota 423, unde se leagă cu Regimentul 4 Infanterie, pînă la cota 420 (Dealul Viei)“²⁶.

În darea de seamă din această zi a „Corpului 2 Armată român“²⁷ se menționează că „trupele se opresc la ora 19 și se organizează pe pozițiile următoare : — Regimentul 4 Infanterie, pe Dealul Mare (est Cîmpurile) : — Regimentul 2 Vinători, pe înălțimile nord Ciurucul ; — Regimentele 17 și 18 Infanterie, pe înălțimile dintre Valea Babei și Valea Dracea Mare“²⁸. În cursul nopții de 11/12 iulie 1917, „au avut loc angajamente sîngeroase între patrulele adverse“²⁹.

În prima zi a Bătăliei de la Mărăști, „trupele noastre au realizat în frontul inamic o spărtură de peste 10 km. Dizivia 218 infanterie germană, înfrîntă, a fost silită să se retragă în dezordine, urmărită îndeaproape de bravii noștri ostași“³⁰. Forțele inamice au fost surprinse „de impetuozitatea atacului trupelor noastre și de ritmul vertiginos în care s-a dezvoltat“³¹.

În ziua de 12 iulie 1917, Regimentul 2 Vinători s-a aflat „pe clina de sud a dealului Cotul Roșca și Dealul Viei, întinzîndu-se de la cota 423 pînă la cota 420“³². În aceeași zi, „între orele 12,30—15, Regimentele 4 Infanterie și 2 Vinători sunt înlocuite pe front de trupele Diviziei 1 (Brigada 2 Infanterie)“³³. Regimentul 2 Vinători a fost trecut „sub ordinele Brigăzii 6 Infanterie“³⁴.

La 13 iulie 1917, Regimentul 2 Vinători a primit ordin „să înainteze prin Valea Tichirișului asupra Dealului Teiuș (cota 826), care trebuia cucerit, spre a întoarce rezistența inamicului de pe dealurile Ceardac și Bătăragă“³⁵. Efectuînd această „manevră învăluitoare“³⁶ la ora 12, Regimentul 2 Vinători a ajuns „aproape de Colțul sudic al pădurei de la nordul Văii Tichireș“³⁷. În această situație, „inamicul de pe Dealul Ceardac (cota 760), văzîndu-se întors, s-a retras în grabă spre cota 726 (Dealul Teiușu)“³⁸. Între timp, „inamicul de pe Dealul Bătăragă a continuat rezistența cu îndîrjire“³⁹.

În cursul nopții de 13/14 iulie 1917, „după lupte crîncene“⁴⁰, Regimentul 2 Vinători a reușit să ocupe „P.T. (Dealul Teiușu) și Dealul La Corbu“⁴¹.

În ziua de 14 iulie 1917, Regimentul 2 Vinători s-a aflat „în sectorul Valea Topești — Dealul La Rîpi — Dealul Frăsinet — cota 611 (vîrful Momii), inclusiv“⁴². Acționînd energic, „la ora 9,30, Regimentul 2 Vinători respinge pe inamic, cucerind satul Topești. Resturile fracțiunilor inamice care se retrăgeau în dezordine au fost urmărite pînă în satul Birsești“⁴³.

În „Istoricul acțiunilor din vara anului 1917 ale Regimentului 2 Vinători“⁴⁴ se consemnează, în ziua de 14 iulie, între altele : La ora 5 Regimentul 2 Vinători atacă cu „ambele batalioane în linia I“⁴⁵, iar „inamicul, complet derutat, e pus pe fugă“⁴⁶. Acțiunea „trupelor noastre e plină de îndrăjire, nimic nu-i mai poate opri. Inamicul se retrage în fugă pe înălțimile din spatele Teișului, dar nici aici nu au liniște. Sînt din nou atacați și respinși pînă dincolo de Putna. A fost aici cel mai frumos episod al luptei : regimente întregi în completă dezordine se retrăgeau în mase prin apa Putnei, spre Dealul Dumei. Ai noștri petreceau, nu mai luptau, era o adevărată vinătoare“⁴⁷. Apa rîului „e înroșită de sîngele și leșurile inamicilor, loviți de mitralierele noastre, care trăgeau astă dată mai în plin ca oricînd. Batalionul II ocupă Dealul Frăsinet, legîndu-se la dreapta cu I/2 Vinători, care ocupă cu posturi înaintate satul Topești și patrule spre Dealul Dumei. O recunoaștere făcută în satul Bârsești ne pricinuieste cîteva pierderi. Inamicul, în retragere, mai seceră încă cu mitralierele“⁴⁸. În continuare se consemnează : „noaptea se lasă încet și cuprinde în liniștea ei tristă gîndurile altor vinători ce rîvnesc mereu să meargă tot înainte, unde îi așteaptă copiii și mamele dragi“⁴⁹. În timpul nopții, „o companie din batalionul II ocupă înălțimea Momia Putnei, pe care se organizează, făcînd legătura la stînga cu Regimentul 3 Muscel. În zorii zilei, o secție de mitraliere susține înaintarea Regimentului 30, care trebuia să iasă la înălțimea noastră. Frontul se deplasează ceva mai înainte, ocupîndu-se poziția inamică. Gropile sînt pline de leșuri, care dau de lucru laei noștri. Românul e viteaz dar e și milos din fire. Morții inamici au fost strînși și îngropați, cu respectul ce se cuvine oricărui luptător ce cade pe cîmpul de onoare“⁵⁰. „În acest sector, Regimentul 2 Vinători a rămas pînă la 17 iulie, cînd a fost schimbat de Regimentul 30 Muscel“⁵¹. Regimentului 2 Vinători i se încredințează un alt sector⁵². Este „o poziție admirabilă, care domină pe a inamicului. De pe cotele 642 și 647 orizontul se deschide ochiului pînă departe spre Neruja. E mare nerăbdarea vinătorilor, pe care cu greu îi poți ține la loc. Gîndul lor zboară departe și ard de dorința de a porni mereu înainte“⁵³.

8. *Pentru strălucita comportare a militarilor Regimentului 2 Vinători în Bătălia de la Mărăști, Drapelul unității a fost decorat cu Ordinul militar „MIHAI VITEAZUL“ cl. a III-a, prin Înalt Decret Nr. 928, din 21 VIII 1917*⁵⁴. Acordarea celei mai înalte distincții militare românești Drapelului Regimentului 2 Vinători s-a făcut „pentru vitejia și avîntul extraordinar cu care au luptat ofițerii, sobofițerii și soldații corpului în aprigele lupte din iulie 1917. Primind ordinul de a străpunge puternicul front german de pe Dealul Mărăști, regimentul a pornit cel dintîi la asalt și, pătrunzînd în tranșeele inamice, după o luptă înverșunată corp la corp, a silit pe apărători să fugă în dezordine. În aceeași zi, prin atacuri furioase la baionetă, i-a aruncat afară din tranșeele lor de pe dealurile Teișului, Roșu și cel de la est de Cîmpurile, iar în zilele următoare i-a împins pînă dincolo de rîul Putna. S-au capturat 5 ofițeri, 320 trupă, 4 tunuri antiaeriene, 2 obuziere de 105 mm, 14 mortiere de tranșee, un mortier de 117 mm, 6 mitraliere, 8 aruncătoare de grenade, peste 800 arme, 38 che-soane, 1 trăsură cu motor al unui balon și o imensă cantitate de munițiuni și material de război“⁵⁵.

Prin „ÎNALT ORDIN DE ZI NR. 40“⁵⁶, din 12 august 1917 „se citează fapta de abnegație a sergentului Ioan Frigorescu, din Regimentul 2 Vinători“⁵⁷. Se menționează : „Sergentul Frigorescu Ioan din Regimentul

2 Vinători, pierzându-și ochiul stîng și rămînind desfigurat în urma rănirii cu o schije de obuz, n-a voit a fi reformat, cerînd favoarea de a fi retrimis la corpul său, pentru a se răzbuna, luptînd și apărînd Patria. Cereerea i-a fost admisă și îi face cinste. Se aduce acest act măreț la cunoștința tuturor ostașilor, spre a servi drept pildă de sacrificiu și de înălțător avînt moral⁵⁸.

9. Prezentarea și introducerea în circuitul științific a documentului „Istoricul acțiunilor din vara anului 1917 ale Regimentului 2 Vinători”⁵⁹ (Rev. Arhivelor, 1967, an X, nr. 1, p. 275—282) aduce o prețioasă contribuție, după cum se menționează pe drept, la întărirea sau chiar completarea datelor „cunoscute pînă în prezent cu privire la desfășurarea campaniei din 1917”⁶⁰.

Pentru relieffarea, în plenitudinea sa, a aportului substanțial și deosebit pe care l-au adus militarii Regimentului 2 Vinători în cadrul Bătăliei de la Mărăști, în iulie 1917, se impune, în mod necesar, continuarea investigațiilor și atașarea la istoricul acțiunilor de luptă la care a participat unitatea și a unor mențiuni rezultate din documente oficiale, întocmite în perioada respectivă sau la scurt timp după desfășurarea luptelor, în urma cunoașterii, examinării și aprecierii acestora. În acest cadru, o excepțională valoare, atît documentară, de atestare cu înaltă autoritate, cît și cu remarcabil rol cognitiv și educativ, prezintă mențiunile făcute în: „ÎNALT ORDIN DE ZI NR. 40”⁶¹; „Înalt Decret Nr. 928, din 21 VIII 917”⁶²; „Înalt Decret Nr. 849, din 11 VIII 917”⁶³; „Înalt Decret Nr. 850, din 11 VIII 917”⁶⁴ și „Înalt Decret Nr. 291, din 14 II 918”⁶⁵.

Mențiunile din Înalt Decret nr. 849/11 VIII 917; nr. 850/11 VIII 917 și nr. 291/14 II 918, prin care sînt înfățișate excepționalele fapte de arme săvîrșite de un număr de șapte ofițeri din Regimentul 2 Vinători în timpul Bătăliei de la Mărăști (iulie 1917), pentru care li s-a conferit cel mai înalt ordin militar românesc, Ordinul „MIHAI VITEAZUL”, cl. a III-a, se impun a fi redatate într-un cadru unitar, indisolubil legat de istoricul acțiunilor de luptă.

Pentru vitejia remarcabilă, avîntul, competența, ingeniozitatea și eficiența în luptele crîncene în care a fost angajat Regimentul 2 Vinători în cadrul Bătăliei de la Mărăști, din luna iulie 1917, următorii șapte ofițeri au fost decorați cu Ordinul „MIHAI VITEAZUL” cl. a III-a :

9.1. *Slt. ALEXANDRESCU GHEORGHE*, „pentru vitejia și avîntul cu care a luptat în iulie 1917, fiind primul intrat în foc în luptele de la Mărăști, Roșculeț, Ciucurul, cît și la atacul punctului Teișul, cerînd să atace satul Bîrsești, din Valea Putnei; l-a cucerit cîzînd rănit de 4 gloanțe de mitralieră”⁶⁶. (Î.D., Nr. 850, din 11 VIII 917)⁶⁷.

9.2. *Slt. rez. BĂLANESCU T. IOAN*, „pentru vitejia și avîntul fără seamăn ce a arătat în cursul operațiilor ofensive din iulie 1917, cînd, la Mărăști, a intrat cu patrulele de recunoaștere în tranșeele inamice, atîcînd cu grenade. În a doua noapte, a recunoscut rețele noi de sîrmă executate de inamic, pe care, semnalîndu-le, le-a distrus, înlesnînd atacul trupelor noastre”⁶⁸. (Î.D., Nr. 850, din 11 VIII 917)⁶⁹.

9.3. *Slt. BUNESCU GHEORGHE*, „pentru vitejia și avîntul ce a arătat în toate luptele din iulie 1917. Fiînd detașat la Divizie și aflînd că regimentul său începe luptele, a cerut a merge la compania ce instruisese, sosînd cu 30 minute înainte de începerea atacului. A plecat cu batalionul din linia I-a, contribuînd la cucerirea redutelor 114 și 115 după Dealul Mărăști”⁷⁰. (Î.D., Nr. 850, din 11 VIII 917)⁷¹.

9.4. Lt. rez. ROMALO GRIGORE, „pentru vitejia și avîntul excepțional cu care în dimineața zilei de 11 iulie 1917, năpustindu-se asupra reședei Nr. 114 de pe frontul Mărășești (Mărăști), în fruntea primului val de asalt, a cucerit poziția, înlesnind regimentului ruperea frontului inamic în acel punct“⁷². (Î.D., Nr. 291, din 14 II 1918)⁷³.

9.5. Maior BEREȘTEANU GHEORGHE, „pentru vitejia cu care la 11 iulie 1917, în fruntea companiei a 7-a din Batalionul ce comanda la Mărăști, a atras focul inamicului concentrat în flancul și spatele batalionului care executa ruperea frontului, dînd astfel posibilitatea să se efectueze ruperea frontului dușman“⁷⁴. (Î.D., Nr. 849, din 11 VIII 1917)⁷⁵.

9.6. Maior MARINESCU GABRIEL, „pentru spiritul de sacrificiu și dragostea de țară cu care a fost animat cerînd să lupte în linia I-a cu Batalionul său la ruperea frontului german de la Mărăști, unde, la 11 iulie 1917, a cucerit uvrajele 114 și 115, prin care a realizat ruperea frontului inamic“⁷⁶. (Î.D., Nr. 849, din 11 VIII 1917)⁷⁷.

9.7. Locotenent-Colonel BUTESCU MIHAIL, comandantul Regimentului 2 Vinători, „pentru vitejia cu care a condus regimentul la 11 iulie 1917, la atacul pozițiilor inamice din Dealurile Mărăști și Teișului, punînd stăpînire pe uvrajele 114 și 115“⁷⁸. (Î.D., Nr. 849, din 14 VIII 1917)⁷⁹.

Sînt documente de maximă importanță, prin conținutul lor care atestă strălucite fapte de arme, care străbat timpul, așezate la loc de cinste în file de istorie. Ele relevă elocvent calitățile deosebite de care au dat dovadă ofițerii Regimentului 2 Vinători în Bătălia de la Mărăști, confirmînd competența, capacitatea de conducere, vitejia și hotărîrea, pregnant manifestată în lupte, pentru îndeplinirea exemplară și cu deplin succes a misiunilor încredințate. Prin alese virtuți ostășești, ofițerii Regimentului 2 Vinători au imprimat subunităților un ritm viu în desfășurarea atacului, impetuozitate, ingeniozitate, combativitate, coeziune în atac, împletite cu eroism pînă la cel mai înalt grad. Sînt fapte de arme care s-au înscris cu litere de aur în filele nepieritoare ale istoriei poporului român.

10. După 64 de ani, prin această modestă lucrare, se aduce un omagiu militarilor români din bravul Regiment 2 Vinători, care, în zilele fierbinți și de neuitat ale Bătăliei de la Mărăști, în decurs de numai 4 zile, cu un avînt și o vitejie uimitoare, „de la prima izbire“⁸⁰ cu forțele inamice, prin suita succeselor remarcabile repurtate în lupte, au dat o strălucire deosebită Drapelului tricolor al unității. Pe drept se poate aprecia că Regimentul 2 Vinători s-a înscris prin faptele de arme săvîrșite în zilele Bătăliei de la Mărăști între cele mai brave regimente din primul război mondial, în campania anului 1917.

Generație după generație, trecînd prin Piața Mărăști din Timișoara⁸¹, trebuie să-și îndrepte gîndul măcar un moment înspre militarii care au luptat atunci, în 1917, cu eroism și au învins.

- 1 N. N. Constantinescu ; I. Cupşa, *Efortul militar și material al României în anii primului război mondial*, în *Anale de istorie*, anul XXIII, 3, 1977, p. 15.
- 2 I.M.P.R., p. 162.
- 3 *Ibidem*.
- 4 I. Burlacu, *File din istoria glorioasă a campaniei armatei române din anul 1917*, în *Revista Arhivelor*, anul X, 1967, nr. 1, p. 276 (în continuare : *F.I.*, 1917).
- 5 *Ibidem*.
- 6 *Ibidem*.
- 7 *Ibidem*.
- 8 *Ibidem*.
- 9 *Ibidem*.
- 10 *Ibidem*.
- 11 *Mărăști, Mărășești, Oituz, documente militare*. Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară. Volum întocmit de : colonel Constantin Căzănișteanu (coordonator), colonel dr. Vasile Alexandrescu, colonel Aurelian Miriță, Dorina Rusu, locotenent-major Dumitru Dobre, Editura Militară, București, 1977 (în continuare : *Mărăști, Mărășești, Oituz, documente militare*) ; doc. nr. 42, rez. doc. p. XXIV.
- 12 *Ibidem*.
- 13 *Ibidem*, p. 73—74.
- 14 *Ibidem*, p. 74.
- 15 *Ibidem*, doc. nr. 43, f. 75.
- 16 *Ibidem*.
- 17 *F.I.*, 1917, p. 275.
- 18 I.M.P.R., p. 166.
- 19 *Mărăști, Mărășești, Oituz, documente militare*, doc. nr. 48, p. 86.
- 20 *Ibidem*.
- 21 *Ibidem*.
- 22 General-maior dr. Ion Cupşa, *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura Militară, 1977, p. 27 (în continuare : *Mărăști, Mărășești, Oituz*).
- 23 *Ibidem*.
- 24 *Ibidem*, p. 28.
- 25 *Mărăști, Mărășești, Oituz, documente militare*, doc. nr. 51, rez. doc. p. XXV.
- 26 *Ibidem*, p. 99—100.
- 27 *Ibidem*, rez. doc. nr. 49, p. XXIV.
- 28 *Ibidem*, doc. nr. 49, p. 90.
- 29 *Ibidem*, doc. nr. 51, p. 100.
- 30 *Mărăști, Mărășești, Oituz*, p. 30.
- 31 *Ibidem*.
- 32 *Mărăști, Mărășești, Oituz, documente militare*, doc. nr. 57, p. 116.
- 33 *Ibidem*, p. 117.
- 34 *Ibidem*.
- 35 *Ibidem*, doc. nr. 65, p. 133.
- 36 *Mărăști, Mărășești, Oituz*, p. 33.
- 37 *Mărăști, Mărășești, Oituz, documente militare*, doc. nr. 65, p. 133.
- 38 *Ibidem*.
- 39 *Ibidem*.
- 40 *Ibidem*.
- 41 *Ibidem*.
- 42 *Ibidem*, doc. nr. 68, p. 141.
- 43 *Ibidem*, p. 141—142.
- 44 *F.I.*, 1917, p. 279.
- 45 *Ibidem*.
- 46 *Ibidem*.
- 47 *Ibidem*.
- 48 *Ibidem*.
- 49 *Ibidem*.
- 50 *Ibidem*.
- 51 *Ibidem*.
- 52 *Ibidem*.
- 53 *Ibidem*.

- ⁵⁴ * * * Ministerul de Războiu, *Anuarul ofițerilor și Drapelul Armatei Române căroră li s-au conferit Ordinul „MIHAI VITEAZUL“*, Atelierele grafice Sococ. & Co., București (f.a.). p. 161, poz. nr. 12 (în continuare: *Ordinul „Mihai Viteazul“*).
- ⁵⁵ Mărăști, Mărășești, Oituz, doc. nr. 190, p. 371—372; *Ordinul „Mihai Viteazul“*, p. 161, poz. nr. 12.
- ⁵⁶ *Ibidem.* doc. nr. 172, p. 346.
- ⁵⁷ *Ibidem.* rez. doc. nr. 172, p. XXXIV.
- ⁵⁸ *Ibidem.* p. 346.
- ⁵⁹ *F.I.*, 1917, p. 275.
- ⁶⁰ *Ibidem.*
- ⁶¹ *Ordinul „Mihai Viteazul“*.
- ⁶² *Ibidem.*
- ⁶³ *Ibidem.*
- ⁶⁴ *Ibidem.*
- ⁶⁵ *Ibidem.*
- ⁶⁶ *Ibidem.* p. 95, poz. nr. 140.
- ⁶⁷ *Ibidem.*
- ⁶⁸ *Ibidem.* p. 95, poz. nr. 141.
- ⁶⁹ *Ibidem.*
- ⁷⁰ *Ibidem.* p. 94, poz. nr. 139.
- ⁷¹ *Ibidem.*
- ⁷² *Ibidem.* p. 125, poz. nr. 228.
- ⁷³ *Ibidem.*
- ⁷⁴ *Ibidem.* p. 92, poz. nr. 132.
- ⁷⁵ *Ibidem.*
- ⁷⁶ *Ibidem.* p. 92, poz. nr. 131.
- ⁷⁷ *Ibidem.*
- ⁷⁸ *Ibidem.* p. 91, poz. nr. 130.
- ⁷⁹ *Ibidem.*
- ⁸⁰ Mărăști. Mărășești, Oituz, *documente militare*, doc. nr. 64, p. 128.
- ⁸¹ * * * *Municipiul Timișoara, Ghidul străzilor*, 1980, D.3, tipărit de Întreprinderea Poligrafică Banat din Timișoara.